

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת
הרבות יהודית ישראלית

העשור הראשון

1958 -

1948

גיליונות בית מדרש ב **תרבות יהודית ישראלית** לכבוד 70 למדינת ישראל

עין לציון צופיה? ישראל ויהדות העולם

חברי משלחת 'עננית' במצדה. צילום: לע"מ

קמה מדינת ישראל! רבים ראו בה את הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל (מתוך מגילת העצמאות). גלי עליה המונית של מאות אלפי יהודים הגיעו ארצה מארצות אירופה ומארצות ערב. תוך עשור שנים קלטה המדינה הצעירה כמעט פי שניים עולים ממספר תושביה היהודים ערב הקמתה. עם זאת, רבים יותר בחרו שלא לעלות, בעיקר תושבי מערב אירופה וצפון אמריקה ובמשך מרבית שנות קיום המדינה, חי רוב העם היהודי מחוצה לה (רק בעשור השביעי לקיומה הפכה ישראל למרכז היהודי הגדול בעולם).

? מהי החלוקת בין א"י יהודה ודניאל הרטמן באלה
מקומם וזהותם? היהודים? חוו דעתכם.
? איזה קשר ראוי שיתקיים לדעתכם בין יהודי ישראל
לבין יהדות העולם?

חנה סנש בקיבוץ שדות ים

ארץ שהיא בית

אינני זוכרת אם סיפרתי כבר שאני ציונית. אני מרגישה עכשיו שיהודייה אנוכי, בעלת הכרה, ובכל מאווי אני מתגאה ביהדותי, ומטרתני לעלות לארץ ישראל ולהשתתף בבניינה. רעיון אחד מעסיק אותי בלי לחדול - ארץ ישראל. מקום אחד יש בעולם שלשם איננו נפלטים, אף לא מהגרים, אלא באים הביתה - ארץ ישראל.

מתוך יומנה של חנה סנש, בהיותה בת 17

דילמה

שאלה שנשאל הרב עובדיה יוסף: מי שהוריו גרים בחוץ לארץ, ומצווים עליו לרדת מהארץ, האם עליו לציית להוריו ולרדת מן הארץ כדי לקיים מצוות כיבוד אב ואם?

תשובה: [...] בסיכום: מצוות ישיבה בארץ ישראל אין ערוך אליה, שהיא שקולה כנגד כל המצוות שבתורה [...] ולכן אם ציווהו אביו שלא לעלות לארץ, אל ישמע לו. ומכל שכן שהזוכה להתיישב בארץ, וציווהו אביו לרדת מהארץ לחוץ לארץ, שבוודאי אסור לשמוע לו, כי מצוות ישיבת ארץ ישראל דוחה את מצוות כיבוד אב ואם, ובפרט שגם הוריו מצווים לעלות ולהתיישב בארץ. והשי"ת [והשם יתברך] יקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ.

על פי הרב עובדיה יוסף, שו"ת יחוה נדע, חלק ד, דף מט

מדוע אינו חי בישראל?

"למה אתם מחכים?" - שואלים אותנו ישראלים - "לבית המשיח?"

עמדתו היא שעבור היהודי היום מובן מאליו שהוא יכול לאהוב גם את ישראל וגם את יהודי התפוצות. הוא לא מוכרח לבחור במחנה אחד על פני האחר, כמו שיהודי - על פי הגדרה ועל פי המסורת - מחובר ליותר מתקופה אחת, כך הוא יכול לקשור את עצמו ליותר מקהילה גאוגרפית אחת. מי שמגיד בין ישראל לבין התפוצות או בין התפוצות לבין ישראל ירוס בסופו של דבר את שתייהן. אף אחד משני המרכזים האלה לא יכול להחליף את השני או להוות תחליף לשני. למרות האהבה הבלתי מותנית שאני חש כלפי ישראל, אני לא מוכן להקריב את התפוצה עבורה.

אני יודע רק שאני שייך, באופן שווה, לשניהם. שתי הקהילות מחייבות אותי. לשתייהן זכות להתקיים ולהתפתח. זוהי חובתן ההדדית להעשיר אחת את השנייה ולסייע אחת לשנייה באמצעות מה שהן מסמלות אחת עבור השנייה.

אלי יזיל (1928-2016) היה הוגה דעות וסופר יהודי אמריקני ניצול שואה, חתן פרס נובל לשלום באדיבות ד"ר יואל רפל, אוצר ארכיון אלי יזיל (מתורגם מאנגלית)

החופש והאחריות של היותך בבית שלך

הזהות היהודית-ישראלית מתמודדת עם כל מרכיבי החיים דרך המסגרת המחייבת והריבונית של מדינת ישראל, ולכן היקף ועושר היישום שלה לתוך החיים הוא לאין ערוך מלא ורחב ומשמעותי מיהודיותו למשל של יהודי באמריקה שההכרעות המשמעותיות והחשובות של חייו נעשות במסגרת לאומיות או אזרחותו המקומית.

אנחנו בישראל חיים ביחס מחייב זה כלפי זה (כמו כל עם ריבוני במולדתו): אנו נשלטים על ידי היהודים הישראלים, משלמים מסים, נשפטים בבית משפט, משרתים בצבא, הכול במסגרת המדינה הישראלית-יהודית. וכל ההחלטות המדיניות, הכלכליות, התרבותיות והחברתיות יוצרות ומעצבות את זהותנו לטוב ולרע. יש בעובדה הזאת כאבים ותסכולים, אבל יש בה גם את הנאת החופש של היותך בביתך שלך.

בשבילי ערכים יהודיים אינם מצויים בקופסת בשמים מהודרת שביום שבת וחג פותחים אותה ומתענגים על ריחם. הערכים הם מציאות חיים יומיומית של עשרות בעיות שמתעצבות ומוכרעות לטוב ולרע על ידינו. **אנחנו נבחרים לא על טקסטים אלא על מעשים.**

אם אנחנו לא מבינים שיש הבדל משמעותי, ולפי דעתי גם ערכי, בין הזהות היהודית שהתקיימה ומתקיימת בגולה לבין הזהות הישראלית, נהיה מוכרחים לאשר, מבחינה ערכית, את הירידה מהארץ. כך תהפוך הישראליות במולדת גם היא למין בגד שמחליפים אותו בבגד אמריקאי או גרמני לפי הצורך ולפי האינטרס המיידי. מבחינה זו יוכלו הפלסטינים לומר: כן צדקנו, אתם באתם לפה רק בגלל שרדפו אתכם באירופה. אתם בעצם לא רואים את ארץ ישראל כמולדת שהיא הבסיס הראשוני והחשוב ביותר לזהות לאומית. אתם בעצם מאשרים את הנחתנו שאתם דת בלבד, וכדת לא מגיעה לכם מדינה.

לכן אני סבור שצריך שוב ושוב ללטש בתודעה הישראלית את המושג הממשי והחי של מולדת, שהיא המסגרת הראשונית וההכרחית לכל זהות לאומית. המושג מולדת הוא מושג משני בתודעה היהודית הגלותית. המשפט הראשון שנאמר ליהודי הראשון הוא "לך, לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך". את חלקו הראשון של הציווי הזה קיימו היהודים בדבקות רבה לאורך כל ההיסטוריה. ואפילו אברהם שהיה העולה הראשון לארץ ישראל היה גם היורד הראשון ממנה, ויעקב נכדו וכל בניו מתו במצרים. בכל ההיסטוריה הארוכה שלנו זזנו או נדדנו בקלות מפתיעה בין מולדות של עמים זרים, ואת הסוף הנורא של הגדודים האלו לא כדאי שוב להזכיר. הם כתובים בספרי ההתבוללות והשואה.

א"ב יהושע, מתוך "ארץ מולדת" (הקטע שנכתב על ידי הכותב לכבוד גיליון זה). אברהם ב. יהושע הוא מבכירי הסופרים והוגי הדעות בישראל.

ואמר [ר' נחמן מברסלב]:

המקום שלי הוא רק ארץ ישראל; מזה שאני נוסע, אני נוסע רק לארץ ישראל. ולפי שעה אני רועה בברסלב.

ר' נחמן מברסלב, חיי מוהר"ן, סימן קנו

מגלים את המגלה

בארץ ישראל קם העם היהודי, בה עצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל-אנושיים והוריש לעולם כלו את ספר הספרים הנצחי. [...] מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים. [...] אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב הישוב בעליה ובכנין ולעמד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל.

בין שתי התקומות של המאה העשרים

מאז שחרב בית המקדש, ההיסטוריה היהודית והזמן היהודי התחלקו לשתי קטגוריות: "גולה" ו"גאולה". גולה פירושה היעדר בית, סכנה קיומית ואנטישמיות; ואילו גאולה פירושה ישיבה אל הבית, חיים במקום שאין בו פער בין השאיפות והתקוות לבין המציאות. הציונות שילבה את שתי הקטגוריות הללו - גלות וגאולה - אל תוך תפיסת ההיסטוריה שלה, באמצעות הנרטיב של "שואה ותקומה". על פי תפישה זו, שואה היא התוצאה, אם לא התולדה ההכרחית, של הגולה. ואילו תחייתה של ישראל היא התממשות הגאולה - "ראשית צמיחת גאולתנו".

ההבחנה המקטבת בין שואה ותקומה, בין גולה וגאולה, יוצרת עמדה של "שלילת-הגולה". על פי חלוקה זו, הגולה היא מציאות של ירידה מן הארץ שבהכרח תוליד לשואה, אם כתוצאה מאנטישמיות ואם כתוצאה מהתבוללות. ואילו העלייה - הכמיהה והמחויבות הבסיסית של הציונות - אינה סתם הצטרפות לבניין הארץ, אלא הבחירה היחידה האפשרית בגאולה על פני גולה ומוות.

הנרטיב של "שואה ותקומה" אינו מותיר לישראלים נקודות התייחסות רלוונטיות כלפי היהודים והיהדות של צפון אמריקה ויתר התפוצות. הם אינם משתייכים ל"תקומה" במובן הישראלי, אבל גם "שואה" אינה מגדירה אותם. יהודי צפון אמריקה, אף שהם מתמודדים עם איומים - ובראשם ההתבוללות - מרגישים בבית ובוגנים יהדות תוססת וחזקה, שעוזרת הן בבניין הארץ מבחינה פיזית והן בבניין הרוח באמצעות עיצוב רעיונות וערכים יהודיים. הם ציוניים, לא במובן של "לעשות עלייה", אלא במובן של תמיכה בזכותו של עם ישראל למולדת, ובחיבור לתפקידה של ישראל כמקור השראה לערכים יהודיים, לגאווה ולחיוניות כמרכיב בזהות היהודית של כל יהודי או קהילה בעולם.

יהודי ישראל וצפון אמריקה אינם נמצאים ב"גולה", אך הם עדיין לא הגיעו אל יעד ה"גאולה". בישראל הרוב היהודי הוא חזק, וריבון בביתנו. בצפון אמריקה עם ישראל הוא מיעוט משמעותי, המתקבל בזרועות פתוחות, וזוכה לכבוד ולהאבה כחלק בלתי-נפרד מהאומה האמריקאית. אלה ואלה בונים ויוצרים אפשרויות חדשות ומשמעויות חדשות לזהות היהודית במאה ה-21.

חוב ד"ר דניאל הרטמן הוא נשיא מנחם שלום הרטמן בירושלים.

שורשים

חילום: יום טהור
לחן וניצוח: אני טולנו

יכלתי לשיר על ביתי בגולה
הבית הוא הישן
יכלתי לשיר על הבית בלב
מה שעשה לו הזמן

יכלתי לשיר על בית נוסת בחג
על ערב שבת משפחתי
על אור הנרות המושכי לשם
לשוב אל ימי ילדותי

אבל אני זוכר מאז ומעולם
השורשים שלי חיי החקק משם
השורשים שלי תמיד הולכנו הנה
אל ארץ ישראל שבין מדבר וים

יכלתי להיות קצת נוסטלגי יותר
לומר כי עמק בלבי
עוד אמא לי עושה שיר ערש מתוך
של סמי-אל-מגרב

יכלתי לשיר על ריחות תבשילים
על טעם הלחם הפוח
ועל אחוז השכנים הערבים
ועל הדקלים ברחוב

הכל נשם היה מצחצח ונקי
גם חל וגם חג ושבת
אך כל זה נראה לנו זמני
תמיד שם חיינו לקראת
לקראת גאלה ולקראת עליה
נמסע שיצאנו ולא
חיינו נאלו, עמדנו לזוז
אך איש לא אדו תרמילו

וערב אחד עם שקיעת החמה
לקחתי גיטרה ביד
עזבתי הכל את אבי ואמי
ונרחתי, ברחתי לבד

השארתי רק פתק קטן ועצב
כתבתי: סלחו לי
עזבתי אתכם, לעולם לא אשוב
יצאתי לדרך שלי

אלי יזיל
צילום: לע"מ

על-עשור

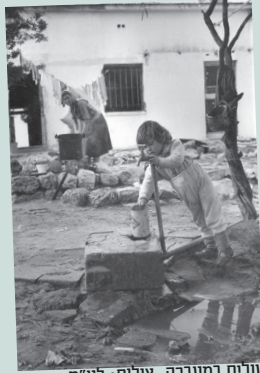

מבט על עשור בחיי ישראל

1948 - 1958

המעצרות: שער-העלייה, 1951

עם הקמת המדינה, החל מבצע העלאתם של מאות אלפי יהודים מאירופה ומארצות ערב. בשנים 1949-1951 הגיעו לארץ שש מאות שמונים ושבעה אלף עולים, וכך תוך שלוש שנים הוכפלה האוכלוסייה היהודית בארץ ישראל. הצורך הדחוף למצוא פתרון ולו זמני ליישובם של המוני העולים, הוליד צורת התיישבות שנקראה מעברה. המעברות הוקמו לרוב בשולי יישובים ותיקים, כדי לספק לעולים דיור זמני ועבודה. תנאי החיים במעברה היו קשים מאוד, ולצד הקושי הקיומי נאלצו העולים להסתגל לשפה החדשה ולתרבות שונה. רבים אף חוו את תקופת המעברות כהשפלה, למשל סביב ריסוס העולים באבקת די. די. טי. (דוגמא לחיים במעברה בסרט הקולנוע "סלאח שבת"). המעברה הגדולה ביותר הייתה מחנה שער-העליה במערב חיפה, שבו נקלטו עולים שהגיעו לישראל בנמל חיפה. לפניכם קטע מזיכרונותיו **עזרא כהן**, שגדל כילד בן ארבע במעברה.

עולים במעברה. צילום: נע"מ

"העלייה שלנו הייתה כתוצאה מפרעות בעירק. הורי לא לקחו כמעט כלום והגענו בלי כלים, לבוש או כסף. הוריי נאלצו להתמודד עם המצב בלי שפה ואפשרות לנהל חיים נורמליים. השירותים והמקלחת היו במרחק של כמאה מטר מהבית... כל הילדים, שבעה, ישנו בחדר אחד וחלקנו באותה מיטה, אבל התמודדנו עם זה... אני זוכר את לידת אחותי הקטנה בצריף עם מיילדת. אחרי כחצי שנה אמי נפטרה בגיל 53 ונשארו שבעה ילדים לבד, על כל המשתמע מכך. אבי נכנס למרה שחורה והיה לו מאוד קשה בלעדיה. וכמובן שזה פגע גם ביחסו אלינו. הוא

נעשה עצבני וחסר סבלנות. אנחנו ובעיקר האחיות הגדולות נשאו בעול הכבד של הבית. גם לעבוד וגם לדאוג למשק הבית לבישול, ניקיון, סדר וכו'. גם אני כילד קטן עזרתי בכל מיני דברים כמו: ללכת למכולת, להביא קרח למקרר, ועוד משימות שילדים גדולים היום לא חולמים לעשות. ולא כולם יודעים להעריך נכון את העובדה שיש להם אימא שדואגת לכל: אוהבת, מחבקת ומחנכת. בסיפור הזה שלי אני רוצה להעביר מסר לילדים של היום. שמבחינתם הכול ברור מאליו... היינו יותר חזקים, התמודדנו והתגברנו על כל הקשיים... הילדות שלי הייתה גם שמחה וגם עצובה."

באתר "הקשר הרב-דורי" - מאגר טיפוי מורשת, משרד החינוך ובית התפוצות

בגין: לא לשאת ולא לתת!

הערב עומד לקרות המקרה המחפיר ביותר בתולדות עמנו. בשעה מרה זו נעביר לגנר רוחנו את אבותינו הקדושים, אמהותינו הטובות ותינוקותינו שהובלו במיליונים לטבח על-ידי השטן שיצא מתחתית הגהינום... בעד כמה מיליונים דולרים עומדת להיעשות התועבה. הם יביטו אולי להקים "סולל בונה" חדש... תלווה אותנו רוח המיליונים מכל הארצות שציוו לנו: לא לשאת ולא לתת. חרם על גרמניה עדי עד!

שני הציונים מעובדים על פי: דברי הכנסת, הישיבה העליונה ועמדתה של הכנסת השנייה, יום שני, ט' מבת תשי"ב (7 ינואר 1952), ירושלים, תשי"ב

פרשת השילומים מגרמניה, 1952

פרשת השילומים מגרמניה, הייתה אחת הפרשיות הסוערות בתולדות המדינה. לאחר שממשלת גרמניה המערבית הסכימה לשלם פיצויים ליהודים ניצולי השואה, ולישראל - עבור הנספים, הודיע ראש הממשלה, דוד בן גוריון כי מתקיים משא ומתן בנושא השילומים. דובר על אומדן של רכוש יהודי שדוד בשווי כ-6 מיליארד דולר ויותר. תנועת החירות בראשותו של מנחם בגין הובילה את המאבק כנגד הסכם השילומים, ואף ארגנה הפגנות סוערות נגדו, בהן השתתפו גם ניצולי שואה רבים. לפניכם קטעים מנאומי שניהם, דוד בן גוריון ומנחם בגין בישיבה בכנסת שהוקדשה לנושא זה.

בן גוריון: חובה לתבוע!

...כפשע בעל ממדים עצומים ואיומים כאלה אין לו כפרה בשום פיצוי חמרי. כל פיצוי שהוא, ויהא גדול כאשר יהיה, אין בו שילומים על אבדן חיי אדם או כפרה על סבל ויסורים של אנשים ונשים, ילדים, זקנים וטף. אולם העם הגרמני, גם אחרי מיגור שלטונו של היטלר, עודנו מוסיף ליהנות, גם במערב וגם במזרח, מפירות הטבח, הביזה, השוד והגזל של היהודים הנרצחים. ממשלת ישראל רואה עצמה חייבת לתבוע, כי העם הגרמני יחזיר הרכוש היהודי הנגזל... [ואת] הרכוש הרב שאין לו יורשים בקרב המיליונים הנרצחים [להעביר] למדינת ישראל המצווה על שיקום שארית הפליטה, ואשר קלטה כבר עד עכשיו רוב רובם של הניצולים מהשואה.

חידון התנ"ך הראשון, 1958

זה היה ביום שני, י"ח באב תשי"ח (4.8.1958), במסגרת חגיגות העשור למדינת ישראל, כאשר אלפי אנשים גדשו את היכל התרבות בתל אביב לצפות בחידון התנ"ך הארצי הראשון. ואני, ילד שטרם מלאו לו י"ג שנים, יושב נרגש בין כל אלה. החידון (שבשעתו קראו לו: "מבחן התנ"ך") היה אירוע מרשים משום שהזוכה בו, סיגדדלה בכל מובן שהוא, היה צעיר כבד לשון ומתקשה בהליכה, שעבד כפקיד בבית חינוך עיוורים בירושלים, ושבשל מצבו הכלכלי הקשה, כך סיפרו, צריך היה לשאול חליפה מאחד מחבריו. בחור צעיר זה, עמוס חכם שמו, שמאוחר יותר אף זכה בנקל בתואר חתן התנ"ך הבינלאומי, סימל עבור רבים מה שסימלה מדינת ישראל של אותם ימים: צעירה, בראשית דרכה, ובכל זאת בטוחה בעצמה ומתייחסת בגאווה אל מורשתה.

עמוס חכם בחידון התנ"ך העולמי, תשי"ח. צילום: נע"מ

שְׂרִיָּה

(שיבוש ילדי של השם "שער העליה")

מילים: חוה אלברשטיין

את הספוד הזה מתחילים מהסוף
אֲנִיהָ עִם נוֹסְעִים הַגִּיעָה לַחוֹף
אֲנֵשִׁים עִיפִים בְּאֶרֶץ חֲדָשָׁה
עוֹמְדִים מִלִּשְׁעַר גָּדוֹל וּמִסְתַּכְלִים בּוֹ בְּשִׁתְּיָקָה
אֲנֵשִׁים מְקַצֶּה הַזָּמָן, מְקַצֶּה הָאוֹר וְהַחַיִּים
בְּבָגְדִים עִבִּים, בְּצַעֲדִים כְּבִדִּים
שׁוֹם דָּבָר לֹא הָיָה כְּמוֹ בְּהִבְטָחוֹת
הַבְּטִיחוּ אֶרֶץ חֲמָה, הָיָה רַחֲמוֹת וְסִעֲרוֹת
הִגְ עָף בַּחֲרֹף, הִרְצִפָה מְלָאָה סִירִים
הִכֵּל כְּסָפָה בְּמִים, עֲמִיכּוֹת הַפֶּהַךְ מְפֹלֵן
כָּלֵם מִתְּפִיחִים אֲבָל אֵי כָּבֵד יִשְׁנָה
כְּמוֹ נְסִיכָה אֲמִתִּית - יִשְׁנָה עִם מִטְרֶיהָ

מִישָׁהוּ אֹמֵר - "הַגִּעְנוּ"

מִישָׁהוּ אֹמֵר - "אוֹלִי"

מִישָׁהוּ צוֹעֵק - "מִצְאֵנוּ"

לֹחֲשִׁים לוֹ "הִלְוִאי"

מִישָׁהוּ קוֹרֵא - "בִּינְתִים"

צוֹעֲקִים לוֹ - "עַד מָתִי"

לְעוֹלָם כְּבֵד לֹא נִדַּע

מִי נִכְנָס וּמִי יֵצֵא

מִי עֹבֵד וּמִי נִשְׁאָר

בְּשֶׁרְלִיָּה, שְׂרִיָּה...
בְּשֶׁרְלִיָּה, שְׂרִיָּה...

"קול ציון לגולה", כל שְׁעָה שְׁעָה אַחֶרֶת
הִרְדִּין מִנֵּגַן, יוֹשְׁבִים כְּמוֹ גּוֹלִים בְּמַחֲתָרֶת
כְּמוֹ לֵיד הַתֶּנֶה יוֹשְׁבִים, מְתַחַמְמִים
מְבִינים כָּל מֵלָה, שָׂרִים אֶת הַשִּׁירִים
וְבִקְרֵי חוֹרִים אֶל הַשְּׁעָה הַחֲדָשָׁה
שׁוֹבֵרֶת שָׁנִים, אֲדִישָׁה וְקִשָּׁה
כָּל הַתְּנִיחוֹת וְהַפְּנִי לְחִלּוּמוֹת
מְחִלִּיפִים מְקַצֵּעַ, מְחִלִּיפִים אֶת הַשְּׁמוֹת
מְחִלִּיפִים וְזִכְרוֹנֹת, מְקַשְׁטִים אֶת הָעֵבֶר
שֶׁם כָּלֵם נְסִיכִים הָיָה זֶה מֶה שְׁנִשְׁאָר
הָיָה פְּסָנֶתָה בְּכָל חֹדֶר, אֲרוֹת סוּסִים בְּחֶזֶק
כָּל מֵלָה הָיָה אֲמִת, אֲמִת פְּחוֹת אוֹ יוֹתֵר.
שְׂרִיָּה, שְׂרִיָּה...

וְשֶׁבַח הִרְדִּין מְדַבֵּר "מְדוֹר חִפְאֵם קְרוֹכִים"
רְשִׁימוֹת אֲרָכוֹת, שְׁמוֹת, כְּתוּבוֹת וּמִסְפָּרִים
מִי שֶׁהִחֲלִיף אֶת הַשֵּׁם בְּעֵצָם כְּבֵד וְתֵר
אֵינוֹ מְקַשֵּׁב לַתְּנִיחַ, אֵין בּוֹ כּוֹחַ יוֹתֵר
וּבִינְתִים אֲבִי קִנָּה לוֹ מִצְלָמָה
"צִוּוֹת חֲמֵשׁ דְּקוֹת" - תְּמָנוֹת לַתְּעוּדָה
תְּעוּדַת עוֹלָה, תְּעוּדַת זֵהוּת, פְּתִקֶּסֶת חֵבֶר,
אֵין שְׁעָה, אֵין פְּרִסְסָה, יֵשׁ תְּעוּדָה, כְּבֵד נִסְתַּדֵּר
וּבְפִיץ הַחֵם מוֹצִיאִים אֶת הַנְּסִאוֹת
מִרְכָּז הַסִּבְרָה מְבִיא סְרָטִים וְהִרְצָאוֹת
אֶקוֹרְדִין מִנֵּגַן מְלָאָה אֵיזוֹ זִמְרַת
"עִגְלָה עִם סוּסָה", "אוֹי אוֹי נִצְרַת נִצְרַת"
שְׂרִיָּה, שְׂרִיָּה...

פרופ' אביגדור שוואן, כלכליסט, 25.04.12

אין התנ"ך דומה לשום ספר אחר. הוא המולדת הרוחנית שלנו כשם שהארץ היא המולדת הפיזית שלנו. ואהבת המולדת מתגלה גם בבקאות זיאורפיות; בהכרת כל הר זבצה, צחק וזיא, הר ורכס, ואין ופלא. ודאי שספר הספרים אינו דבר דומם כארץ (גם ארץ אינה כה "דוממת") ויש בו חכמה ושירה, חוסר והשכל, היסטוריה ודרמה, ומותר להשיג: גם "רוח הקודש" ואלה עיקר. אולם אין לכלל בבקאות. החידון שלה (ובשגילי לא היה זה חידוש) זיקה ואהבה צחוקה לספר-הספרים בקרב צבורנו, ואין לי ספק שהוא ימריץ וידרבן ידעת התנ"ך בקרב הנוער שלנו...

דוד בן גוריון, מכתב לד"ר אולסברג, 8.8.1958

14 במאי

הקמת מדינת ישראל.
הפלישה הגדולה של צבאות ערב: מלחמת העצמאות

28 במאי

הקמת צה"ל - צבא ההגנה לישראל - ככוח הצבאי היחיד בישראל

22 ביוני

פרשת 'אלטלנה': אוגייט הנשק של האצ"ל מופגזת בחופי ת"א על ידי תותחי צה"ל בהוראת דוד בן גוריון. בגין, מנהיג האצ"ל באותם ימים, אמר לפני מותו שהיה רוצה שיזכרו אותו מעל הכול כאיש שמנע מלחמת אזרחים בקום המדינה

20 בינואר

שיחות הסכמי שביתת נשק עם מדינות ערב

5 במרס

מבצע 'עובדה', שבמהלכו השתלט צה"ל על דרום הנגב ומסרץ אילת, ובסופו הונף 'דגל הדין' בחוף אילת

26 באפריל

הממשלה מכריזה על משטר צנע וקיצוב. האזרחים קיבלו הקצבה מוגבלת של מצרכי מזון בחנויות המסולת באזור מגוריהם

11 במאי

הכרה בינלאומית: ישראל התקבלה כחברה ה-59 באו"ם. 37 מדינות הצביעו בעד, 12 נגד ו-9 נמנעו

7 בנובמבר

עליית 'טרברד הקסמים', מבצע עלייה מורכב של 50 אלף יהודי תימן, ברובם ילדים

19 במאי

במהלך תחילת שנות החמישים מגיע לישראל גל עלייה גדולה של מאות אלפים מארצות המזרח, מצפון אפריקה, מארצות מזרח-אירופה ועוד. מבצע 'עזרה ונחמיה' - העלאת 130 אלף יהודי עיראק לישראל.

16 בינואר

שילומים מגרמניה: ממשלת ישראל פנתה באיגרת רשמית אל מדינות המערב בתביעה לפיצויים מגרמניה על רכושם של יהודי אירופה מלפני השואה

19 ביולי

ישראל באולימפיאדה: משתתפת בפעם הראשונה באולימפיאדה בהלסינקי

2 ביולי

פרשת 'עסק הביש' - רשת ריגול יהודית שפעלה במצרים ונחשפה. לימים התברר כי הרשת הופעלה על ידי הצבא, ללא ידיעת הדרג המדיני

22 ביוני

משפט קסטנר: מסתיים משפט דיבה של ישראל קסטנר, שהיה פקיד ממשלתי, נגד מלכיל גרינוולד, שהאשימו כי שיתף פעולה עם הנאצים בתקופת השואה. המשפט הסעיר את הציבור ואף גרם למשבר ממשלתי. כעבור כשנה וחצי נרצח קסטנר

29 באוקטובר

מבצע קדש: בתוך פחות משבוע נכבש חצי האי סיני מידי מצרים. 170 הרוגים לצה"ל. לחץ אמריקני מביא לנסירה

29 באוקטובר

טבח בכפר קאסם: יחידה של משמר הגבול, שהטילה עוצר על כפר קאסם שליד פתח תקוה, פתחה באש על 'מפירי עוצר' והרגה 43 תושבים, ובהם נשים וילדים. הפרשה עוררה סערה ציבורית, ובעקבותיה נטבע בבית המשפט המושג "פקודה בלתי חוקית בעליל"

19 באוגוסט

חידון התנ"ך העולמי הראשון (למבוגרים) בירושלים, במסגרת חגיגות העשור למדינת ישראל: עמוס חכם זכה בתואר 'חתן התנ"ך' הזוכה, נכה שלקה בשיתוק בילדותו והיה פקיד פשוט וחסר-כל מבית-חינוך לעיוורים בירושלים, הפך בן יום לאחד מגיבורי התרבות של המדינה הצעירה ולשם נרדף לידע ובקאות בתנ"ך

14 באוקטובר

הנחת אבן הפינה למשכן החדש של הכנסת בקריית הממשלה בירושלים